

EVALUAREA GRADULUI DE INEGALITATE ÎN BUNĂSTĂREA POPULAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

**ANATOLII ROJCO, dr., conf. cercet.,
Institutul Național de Cercetări Economice**

The inequality, based on the data of disposable income is higher than inequality based on consumer expenditure is revealed in the article. The evaluation of inequality measure using the coefficient Gini, the fund's coefficient, the distribution by quintiles of disposable income and consumer expenditure is carried out. The element of novelty in assessing welfare of Moldovan population consists in using the measure of inequality by index Arkinson and fulfillment of it interpretation.

Keywords: inequality in disposable income, inequality in consumption expenditure, coefficient Gini, fund's coefficient, distribution by quintile groups, index Arkinson, index Arkinson interpretation.

Inegalitatea, pe baza datelor de venit disponibil, este mai mare decât inegalitate pe baza cheltuielilor de consum. Evaluarea inegalității prin coeficientul Gini, coeficientul fondului, repartizarea pe quintile de venitul disponibil și cheltuielile de consum. Elementul de noutate în evaluarea bunăstării populației Republicii Moldova constă în utilizarea inegalitate de index Arkinson și împlinire de interpretare ea.

Cuvinte-cheie: inegalitate în venituri disponibile, inegalitatea cheltuielilor de consum, coeficientul Gini, coeficientul fondului, distribuția pe grupe de chintile, indicele Arkinson, indicele de interpretare Arkinson.

JEL Classification: I3, R2, R51, J17, I31

Introducere. Inegalitatea în nivelul bunăstării, calculată în baza datelor privind veniturile disponibile, este mai mare decât inegalitatea calculată în baza cheltuielilor de consum. În anul 2006, valoarea coeficientului Gini după veniturile disponibile a constituit 0,3702, ceea ce este cu 0,0303, sau cu 8,9% mai mult comparativ cu inegalitatea cheltuielilor de consum (figura 1). În anul 2012, depășirea valorii coeficientului Gini, care măsoară inegalitatea după veniturile disponibile, asupra valorii coeficientului Gini după cheltuielile de consum a devenit și mai mare – 0,0606, sau 21,1%.

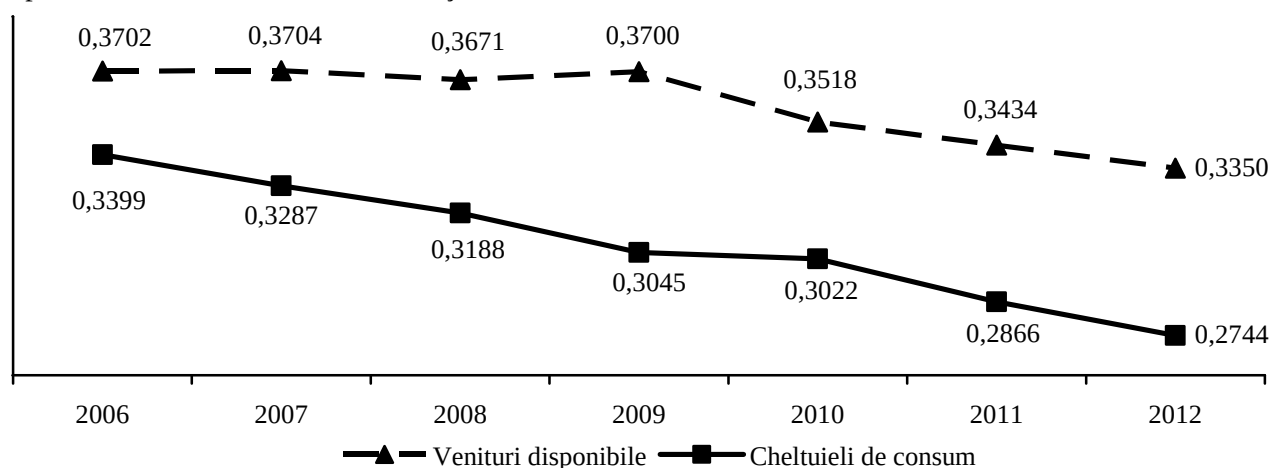

Fig. 1. Dinamica coeficientului Gini în anii 2006-2012

Sursa: Calculat și construit conform datelor CBGC al Republicii Moldova.

Faptul dat arată, că distribuția cheltuielilor de consum pe grupele quintilice este mai uniformă comparativ cu veniturile disponibile. Aceasta se datorează faptului că, gospodăriile dispun de anumite rezerve care sunt utilizate, după caz, pentru consum. O astfel de necesitate apare de multe ori la gospodăriile cu venituri mici. Având în vedere acest factor, se atenuează diferențierea quintilică, care, în cele din urmă, condiționează o inegalitate mai mică în cheltuielile de consum.

În aspect temporal, dinamica inegalității în nivelul bunăstării are un caracter de diminuare. În anii 2006-2012 inegalitatea în cheltuielile de consum, stabilită cu ajutorul coeficientului Gini, s-a redus de la

0,3399 până la 0,2744, adică cu 0,0655, sau cu 19,3%. În perioada analizată o reducere mai semnificativă a inegalității a avut loc în anii 2006-2007, când coeficientul Gini a scăzut cu 3,3%, în timp ce în anii 2009-2010 această scădere a fost doar de 0,8%.

Inegalitatea după veniturile disponibile, de asemenea, are o tendință de micșorare. În perioada anilor 2006-2012 coeficientul Gini s-a redus de la 0,3702 până la 0,3358, adică cu 0,0352, sau cu 9,5%. Totuși, această tendință nu este definită la fel de clar ca diminuarea inegalității după cheltuielile de consum. Despre aceasta atestă faptul, că rata de reducere a coeficientului Gini pentru veniturile disponibile de 2 ori este mai scăzută decât rata de reducere a coeficientului Gini pentru cheltuielile de consum. În plus, în cazul în care coeficientul Gini după cheltuielile de consum scădea în mod constant din an în an, dinamica coeficientului Gini după veniturile disponibile nu a fost atât de clară. În perioada 2006-2007 a avut loc o creștere nu prea mare a coeficientului Gini, în anul 2008 a avut loc o reducere a lui, care în 2009 s-a schimbat în majorarea acestui indice cu o reducere ulterioară a coeficientului Gini în anii 2010-2012.

Majorarea coeficientului Gini în anul 2009 este un fapt foarte remarcabil, deoarece anume în acel an situația economică din țară s-a agravat semnificativ, ceea ce a dus la scăderea valorii multor indicatori macroeconomici și, mai întâi de toate, a PIB-ului. **Astfel, în condițiile unui declin economic semnificativ în țară are loc o creștere a inegalității în nivelul bunăstării populației Republicii Moldova.**

Gradul de inegalitate, stabilit cu ajutorul *coeficienților fondurilor decilic și quintilic*, are aceeași dinamică, precum și inegalitatea măsurată prin coeficientul Gini. Pe parcursul anilor 2006-2012 coeficientul decilic al fondurilor după cheltuielile de consum s-a micșorat de la 8,95 până la 5,89, sau cu 34,2%, iar coeficientul quintilic al fondurilor – de la 5,59 până la 4,07, sau cu 27,2% (figura 2). Coeficientul decilic al fondurilor după veniturile disponibile a scăzut de la 13,02 până la 8,33, sau cu 36,0%, iar coeficientul quintilic al fondurilor – de la 7,09 până la 5,55, sau cu 21,7%. Totodată, modificarea acestor indicatori are aproximativ același caracter ca și coeficientul Gini: scădere succesivă din an în an a valorii coeficienților fondurilor după cheltuielile de consum și scăderea (excepție anul 2009) a coeficientului fondurilor după veniturile disponibile.

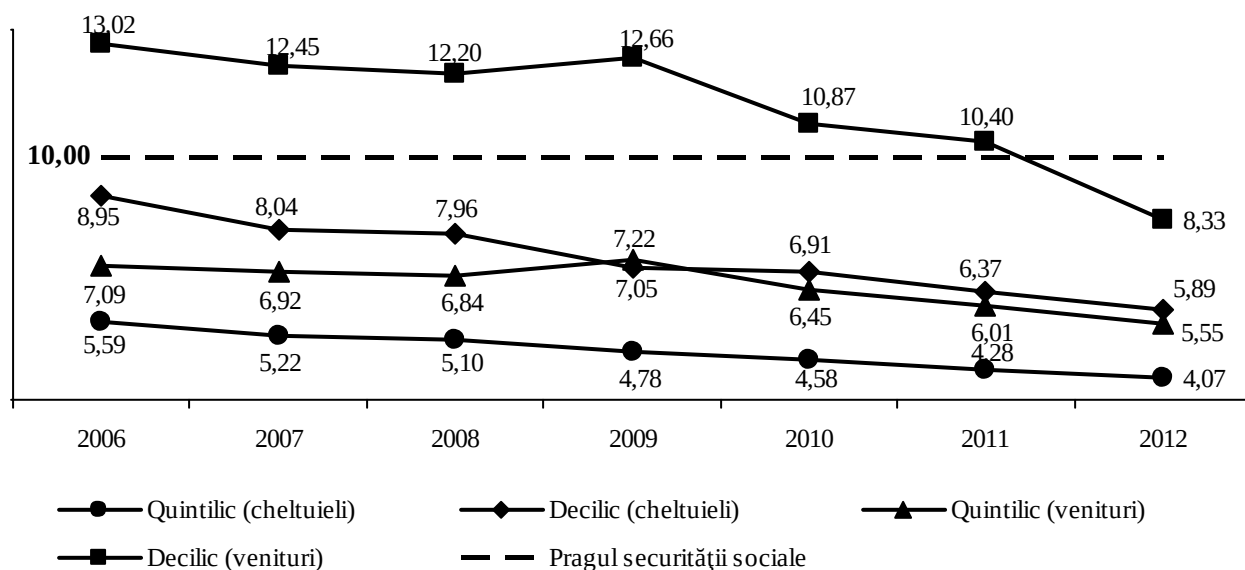

Fig. 2. Dinamica coeficienților quintilici și decilici ai fondurilor

Sursa: Calculat și construit conform datelor CBGC al Republicii Moldova.

Majorarea în anul 2009 a coeficientului fondurilor după veniturile disponibile este în concordanță cu sporirea, anume în acest an, a coeficientului Gini. Anume prin aceasta se confirmă concluzia privind creșterea inegalității în nivelul bunăstării populației Republicii Moldova odată cu agravarea situației economice din țară.

În pofida tendinței de reducere a inegalității, valorile coeficienților quintilici și decilici ale fondurilor rămân totuși mari. Ele sunt mai mari comparativ cu normele acceptate pe plan internațional. Unul dintre aceste normative este coeficientul decilic al fondurilor după veniturile disponibile, valoarea maximă (pragul

securității sociale) a căruia este egală cu 10,00. Pe parcursul anilor 2006-2011 coeficientul decilic al fondurilor după veniturile disponibile în Republica Moldova a fost mai mare de 10,00 și numai în anul 2012 a constituit o mărime mai mică – 8,33 (figura 2). **Astfel, în pofida reducerii inegalității în nivelul bunăstării populației Republicii Moldova, amenințarea securității sociale a țării nu este retrasă complet.**

Despre diminuarea inegalității în Republica Moldova atestă și *distribuirea pe grupele quintile a cheltuielilor de consum și a veniturilor disponibile*. În anul 2006 celor 20% din cei mai slab asigurați membri ai gospodăriilor casnice reveneau 7,4% din volumul total al cheltuielilor de consum, în timp ce 20% din cei mai asigurați membri ai gospodăriilor casnice au acumulat 41,9% din toate cheltuielile de consum, adică cu 5,6 ori mai mult (figura 3). În anul 2012 celor 20% din cei mai slab asigurați membri ai gospodăriilor casnice le reveneau deja 9,2% din cheltuielile totale de consum, în timp ce celor 20% din cei mai asigurați membri ai gospodăriilor casnice – 37,7%, deci doar de 4,0 ori mai mult. Cu toate acestea, populația din a IV-a grupă quintilică a acumulat în anii 2006 și 2012 exact aceeași pondere a volumului total al cheltuielilor de consum – 22,4 %.

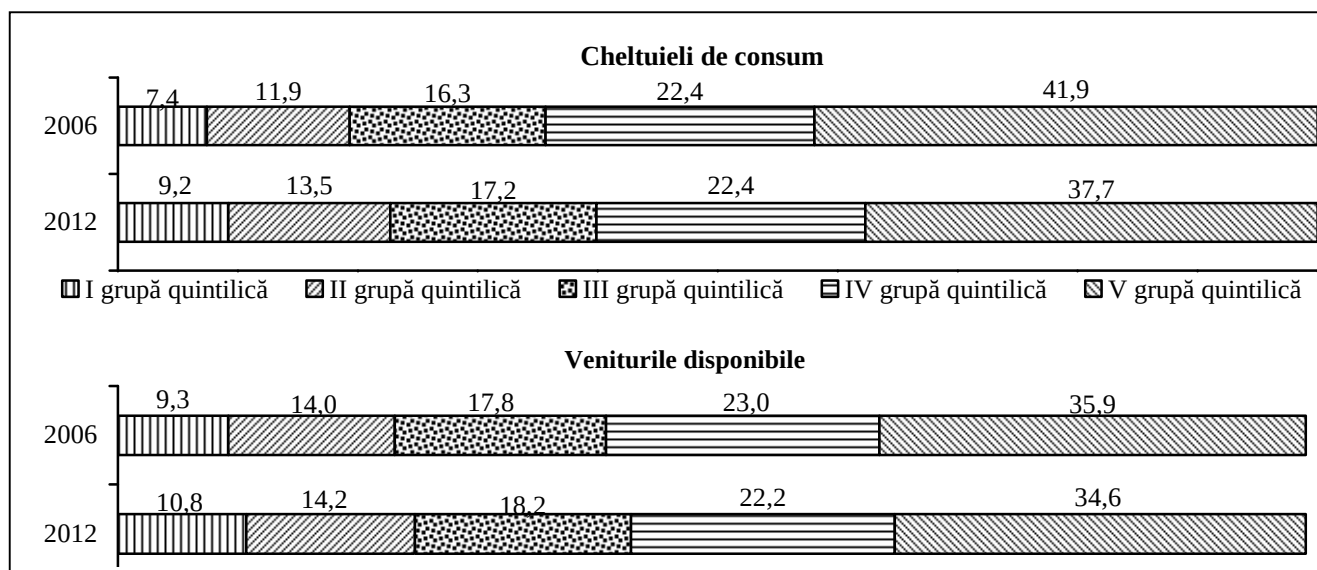

Fig. 3. Distribuția veniturilor disponibile și a cheltuielilor de consum pe grupe de quintile

Sursa: Calculat și construit conform datelor CBGC al Republicii Moldova.

Acest proces are, cu siguranță, o semnificație pozitivă. În primul rând, comparativ cu anul 2006, în 2012 ponderea volumului total al cheltuielilor de consum care revine I grupe quintile a crescut cu 1,8 puncte procentuale, în timp ce pentru a II-a grupă quintilică – cu 1,6 p.p. În al doilea rând, a scăzut semnificativ (cu 4,2 p.p.) ponderea volumului total al cheltuielilor de consum care revine pentru a V-a grupă quintilică. În al treilea rând, în stratul mediu de distribuție după nivelul bunăstării a început să se acumuleze o pondere mai mare a cheltuielilor de consum din volumul total al acestora: în anul 2006 – 20% a populației din a III-a grupă quintilică a acumulat 16,3% din toate cheltuielile de consum, și în 2012 – 17,2%, sau cu 0,9 p.p. mai mult.

O situație similară este tipică și pentru distribuția veniturilor disponibile. Comparativ cu anul 2006, în 2012 a crescut ponderea volumului total al veniturilor disponibile care revin grupelor quintile I și II. A scăzut ponderea veniturilor disponibile care revin pentru a V-a grupă quintilică. În același timp s-a redus ponderea veniturilor disponibile care revin stratului mediu (a III-a grupă quintilică).

Astfel, există o tendință de atenuare a inegalității în nivelul bunăstării populației Republicii Moldova, ca rezultat al promovării unei politici sociale mai nominative, în special, introducerea ajutorului social, stabilit în baza verificării veniturilor persoanelor care pretind la obținerea acestui beneficiu. În consecință, s-a îmbunătățit bunăstarea celor mai sărace persoane. Au fost amplificate mecanismele redistributive (datorită, printre altele, realizării politicii fiscale), ceea ce a contribuit la reducerea ponderii cheltuielilor de consum / veniturilor disponibile, care revin celor mai asigurate persoane. Stratul mediu al populației și-a consolidat poziția financiară.

Indicele Atkinson are o dinamică destul de asemănătoare cu schimbările coeficientului Gini. Cu toate acestea, pentru valorile ε , ce caracterizează nivelul diferit de respingere a inegalității, mărimea indicelui Atkinson are nu numai valori diferite, dar și demonstrează un caracter diferit al schimbărilor acestui indice. În anul 2006, indicele Atkinson pentru veniturile disponibile când $\varepsilon = 1$ a fost de 0,231, iar pentru $\varepsilon = 0,5$ a fost de 0,117, sau cu 49,3% mai puțin (figura 4). În anul 2012 indicele Atkinson pentru $\varepsilon = 1$ a fost de 0,177, iar pentru $\varepsilon = 0,5$ respectiv – 0,091, sau cu 48,6% mai puțin. În anii 2006-2012 indicele Atkinson pentru veniturile disponibile pentru $\varepsilon = 1$ s-a redus de la 0,231 până la 0,177, sau cu 23,4%. În același timp, pentru $\varepsilon = 0,5$, acest decalaj a constituit 22,2%.

Astfel, pot fi făcute următoarele concluzii. În primul rând, creșterea nivelului de respingere a inegalității de la $\varepsilon = 0,5$ până la $\varepsilon = 1$ mărește aproape în jumătate valoarea indicelui Atkinson. Aceasta atestă faptul, că „devierile” după veniturile disponibile în partea de jos a repartizării este mai semnificativă decât în partea de sus. În al doilea rând, în dimensiunea temporală „decalajul” dintre valorile indicelui Atkinson pentru $\varepsilon = 1$ și $\varepsilon = 0,5$ are o tendință de reducere. Acest lucru dă posibilitate de a afirma, că cu timpul indicele Atkinson devine mai puțin sensibil la devieri, atât în partea de jos, cât și în cea de sus de distribuire a veniturilor disponibile.

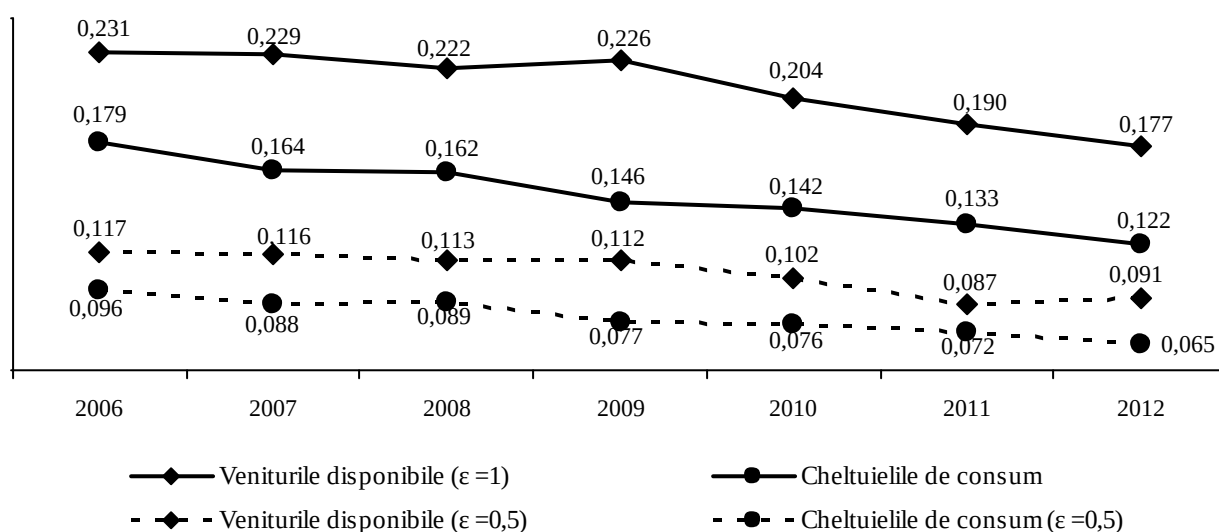

Fig. 4. Dinamica indicelui Atkinson în anii 2006-2012

Sursa: Calculat și construit conform datelor CBGC ale Republicii Moldova.

Aproximativ aceeași situație are loc și față de cheltuielile de consum. Totodată există deosebire de la valoarea indicelui Atkinson după veniturile disponibile. Este vorba de anul 2009, când indicele Atkinson pentru veniturile disponibile era egal cu $\varepsilon = 1$ a crescut, comparativ cu anul precedent, cu 0,004 (sau cu 1,8%), în timp ce când $\varepsilon = 0,5$ s-a redus cu 0,001 (sau cu 0,9%). Astfel, comparativ cu anul precedent, în anul de criză, 2009, când $\varepsilon = 1$, caracterizând un nivel relativ ridicat de respingere a inegalității, indicele Atkinson a fost mai sensibil la deplasările din segmentul de jos al distribuției. Pentru $\varepsilon = 0,5$, adică pentru un nivel nu prea înalt de respingere a inegalității, sensibilitatea indicelui Atkinson, comparativ cu anul precedent, chiar s-a redus. În ceea ce privește indicele Atkinson pe cheltuieli de consum, valoarea lui și pentru $\varepsilon = 1$, și pentru $\varepsilon = 0,5$ din an în an s-a redus.

În profilul teritorial cea mai mare valoare a indicelui Atkinson este specifică gospodăriilor casnice rurale. În anul 2007, după veniturile disponibile ($\varepsilon = 1$), indicele Atkinson în localitățile rurale a constituit 0,229, ceea ce cu 15,6% este mai mult decât în orașele mari (tabelul 1). În anul 2012 acest „decalaj” a crescut și a atins 30,8%. Dinamica indicelui Atkinson are un caracter diminutiv pentru gospodăriile casnice, care au diferite medii de reședință. Cu toate acestea, în anul 2009 în gospodăriile casnice rurale, a avut loc o majorare a indicelui Atkinson.

Aceleași tendințe sunt caracterizate și pentru indicele Atkinson, calculat pentru veniturile bănești disponibile. Totodată mărimea indicelui Atkinson depășește semnificativ valorile lor, calculate pentru veniturile disponibile. În anul 2006, indicele Atkinson pentru veniturile bănești disponibile a alcătuit 0,445, ceea ce este cu 92,6% mai mare, decât pentru veniturile disponibile, iar în anul 2012 a alcătuit 0,292 (mai mult cu 65,0%).

Tabelul 1. Indicele Atkinson după veniturile disponibile pe cap de locuitor ($\epsilon=1$)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Veniturile disponibile							
Total	0,231	0,229	0,222	0,226	0,204	0,190	0,177
Orașe mari	0,241	0,198	0,179	0,161	0,149	0,130	0,130
Orașe mici	0,218	0,186	0,188	0,171	0,164	0,150	0,141
Sate	0,206	0,229	0,218	0,228	0,207	0,189	0,170
Veniturile bănești disponibile							
Total	0,445	0,405	0,347	0,387	0,334	0,319	0,292
Orașe mari	0,287	0,218	0,190	0,172	0,161	0,146	0,136
Orașe mici	0,286	0,217	0,212	0,199	0,204	0,171	0,172
Sate	0,482	0,468	0,388	0,452	0,382	0,365	0,326

Sursa: Calculat conform datelor CBGC al Republicii Moldova.

Semnificativ mai mare este “decalajul” în valorile indicelui *Atkinson* între gospodăriile casnice, situate în diferite localități, orașe mari și sate. În anul 2006 în gospodăriile casnice rurale indicele *Atkinson* era egal cu 0,482 (mai mult decât în orașele mari de 1,7 ori), în anul 2012 acesta constituia 0,326 (mai mult de 2,4 ori). Majorarea “rupturii” în nivelul inegalității dintre gospodăriile casnice, situate în orașele mari și în sate, este determinată de faptul, că în anii 2006-2012 valoarea indicelui *Atkinson* s-a redus în orașele mari cu 52,6%, în timp ce în sate – cu 32,4%.

Interpretarea indicelui *Atkinson* ($\epsilon=1$) se bazează pe transformarea formulei $I_A = 1 - \frac{Y_e}{\bar{Y}}$. Ea poate fi reprezentată prin:

$$I_A = \frac{\bar{Y} - Y_e}{\bar{Y}}, \quad (1)$$

unde:

Y_e – venitul echivalent;

$\bar{Y}$ – mărimea medie (aritmetică) a venitului.

Totodată, venitul echivalent se caracterizează printr-un nivel minim al venitului mediu, care ar permite de a atinge același nivel de bunăstare, care se obține la același nivel mediu existent de venit și nivel existent de inegalitate. În acest caz indicele *Atkinson*, exprimat prin formula (1) poate fi reprezentat ca raportul diferenței nivelului echivalent al venitului și a nivelului mediu al venitului, redând, în acest mod, ponderea venitului mediu (și, deci, total) format în societate, și pe care ea o plătește pentru inegalitatea socială.

Astfel indicele *Atkinson*, înmulțit cu 100%, arată, cât de mic venit ar fi fost necesar societății pentru asigurarea aceluiași nivel de bunăstare, dacă venitul s-ar fi repartizat uniform.

Utilizând datele tabelului 1 se poate concluziona, că în anul 2012 în Republica Moldova ar fi fost necesare cu 17,7% mai puține venituri disponibile totale, pentru ca populația să aibă același nivel de venit mediu. Deosebit de semnificativă este plata de inegalitate în distribuirea veniturilor bănești disponibile. Printr-o repartizare a lor uniformă, în anul 2012 s-ar fi putut de avut o mărime a cheltuielilor bănești totale cu 29,2% mai mică, pentru a asigura un nivel de bunăstare la un nivel mediu de venit și inegalitate existente. Cea mai mare plată pentru inegalitate în distribuirea veniturilor bănești disponibile este în sate. Suma totală a veniturilor bănești disponibile ale gospodăriilor casnice rurale ar fi putut fi redusă în anul 2006 aproape în jumătate (cu 48,2%), iar în 2012 – aproape cu o treime (cu 32,6%) și, totodată, s-ar fi păstrat același nivel de bunăstare a populației, ca și pentru nivelurile veniturilor medii și a inegalității existente în anii respectivi.

Referințe bibliografice

5. ATKINSON, A. On the Measurement of Inequality. In: Journal of Economic Theory. 1970, no. 2, pp. 244-263 [accesat 11 mai 2014]. Disponibil: http://darp.lse.ac.uk/papersdb/Atkinson_%28JET70%29.pdf
6. COWELL, F.A. Theil, Inequality and the Structure of Income Distribution. In: Discussion Paper. 2003, no. 67, may [accesat 15 mai 2014]. Disponibil: http://eprints.lse.ac.uk/2288/1/Theil,_Inequality_and_the_Structure_of_Income_Distribution.pdf
7. MILANOVIC, B. *Income, inequality, and poverty during the transition from planned to market economy*. World Bank regional and sectoral studies. Washington, 1998. 252 p. ISBN 0-8213-3994-X [accesat 21 iunie 2014]. Disponibil: <http://siteresources.worldbank.org/INTDECINEQ/Resources/BrankoEd3.pdf>
8. ROJCO, A. Inegalitatea în nivelul de bunăstare al populației: parametri cantitativi și calitativi. In: V. MOCANU. *Procese de stratificare socială în Republica Moldova: particularități și tendințe*. Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Integrare Europeană și Științe Politice. Chișinău, 2012. ISBN 978-9975-57-053-4.
9. БОБКОВ, В. Дифференциация благосостояния. В: Экономист, 2005, № 6, сс. 54-67.

Recomandat spre publicare: 15.05.2014